

AKRAN ZORBALIĞI

Gelişim Alanı:	Sosyal Duygusal Gelişim
Yeterlik Alanı:	Kişiler Arası İlişkiler
Kazanım/Hafta:	Akran zorbalığı kavramını ve türlerini tanıyıp fark eder.
Sınıf Düzeyi:	Lise
Süre:	40 dakika (1 ders saati)
Araç-Gereçler:	1- EK-1 (Bilgi Notu) 2- EK-2 (Bilgi Notu)
Uygulayıcı İçin Ön Hazırlık:	1- Etkinlikten önce EK-1 ve EK-2 sınıf mevcudu kadar çoğaltılmalıdır. 2- 4 adet A4 kâğıt
Süreç (Uygulama Basamakları):	1- Uygulayıcı tarafından aşağıdaki açıklama yapılarak etkinliğe başlanır. “Sevgili öğrenciler bugün sizlerle akran zorbalığı ile ilgili bir çalışma yapacağız. Sınıfta, okulda, aile/akraba içerisinde, mahallede ve sosyal hayatımızın her alanında her an karşılaşabileceğiniz akran zorbalığını fark etme ve tanıma konusunu öğreneceğiz. ” 2- Öğrencilere; akran zorbalığı denildiğinde aklına neler geldiği sorusu sorulur ve cevaplar alınır. 3- Öğrencilerin cevaplarından sonra şu açıklama yapılır: “Sevgili öğrenciler, akran zorbalığı; bir birey ya da grup tarafından savunmasız olan bir kişiye karşı yapılan, fiziksel ve/veya psikolojik sonuçları olan ve süreklilik arz eden bir saldırganlık türüdür. Bir eylemin zorbalık olarak tanımlanabilmesi için şu üç temel ölçütün bulunması gerekmektedir: A. Kasıtlı olarak zarar verme amacı güden saldırgan davranışlar olması B. Süreklilik özelliği taşıması C. Zorba ve kurban arasında güç dengesinin eşit olmaması.” şeklinde açıklama yapıldıktan sonra akran zorbalığı ile ilgili bilgi notu öğrencilerle paylaşılır (EK-1). 4- Uygulayıcı tarafından EK-1’deki Akran Zorbalığı Bilgi Notu okunur. Kendi hayatlarında karşılaştıkları hakkında düşünmeleri konusunda öğrenciler teşvik edilir. Bilgi notunda

	<p>yazılanlara ek olarak kendi yaşantılarından örnekler vermek isteyenlere söz hakkı verilir.</p> <p>5- Öğrencilerin cevaplarından sonra “Sevgili öğrenciler, akran zorbalığının çeşitleri vardır. Akran zorbalığının fiziksel, sözel, sosyal/ilişkisel ve siber zorbalık olmak üzere 4 farklı türünden bahsedilebilir.” şeklinde açıklama yapıldıktan sonra akran zorbalığı ile ilgili bilgi notu öğrencilerle paylaşılır.(EK-2).</p> <p>6- Uygulayıcı tarafından EK-2’deki Akran Zorbalığı Türleri Bilgi Notu okunur.</p> <p>7- Sınıf 4 gruba ayrılır. Her grubun kendine isim bulması istenir. Her gruba A4 kâğıdı dağıtılarak öncelikle grup ismini yazmaları istenir. EK-2’deki Akran Zorbalığı Türlerinde yer alan zorbalık türlerinden bir tanesi her gruba rastgele dağıtılır. Uygulayıcı tarafından şu açıklama yapılır: “ Hepinizden size verilen zorbalık türü hakkında kişi, zaman, mekân ve olay örgüsü olacak şekilde örnek bir olay yazmanızı istiyorum. Süreniz 10 dakikadır. ”</p> <p>8- Süre sonunda yazım çalışmaları tamamlandıktan sonra, grup sözcüleri tarafından yazılan örnek olay sınıfla paylaşılır.</p> <p>9- Sonrasında aşağıdaki sorularla devam edilir.</p> <ul style="list-style-type: none">✓ Karşılaştığınız bir olayın zorbalık olup olmadığını nasıl ayırt edebiliriz?✓ Bahsedilen zorbalık türlerinden herhangi birini yaşayan veya şahit olan oldu mu? Nasıl bir tepki verdin veya onlar ne yaptılar? Neler hissettin?✓ Günlük hayatında karşılaşmış olduğun ama aslında bunun bir zorbalık olduğunu fark ettiğin bir olay oldu mu? <p>10- Tartışma sorularından sonra aşağıdaki açıklama yapılarak etkinlik sonlandırılır. “Bugün sizlerle akran zorbalığı hakkında konuştuk, örnek olay yazdık ve duygu ve düşünceleriniz hakkında paylaşımlarda bulunduk. Zorbalık sözel, fiziksel, ilişkisel/sosyal, siber davranış şeklinde ortaya çıkabilir. Bu tip</p>
--	---

	<p>bir olay ile karşılaştığımızda ‘(a) kendinizi güvende hissetmiyorsanız ortamdan uzaklaşın, (b) bir yetiştiriciye bundan bahsedin, (c) kendiniz için karşı koyan pozisyonunda olun. ’ tutumlarından birini uygulayın.</p>
Uygulayıcıya Not:	<p>Öğretmen etkinlik öncesinde tüm etkinliği okuyarak etkinliğe hazırlıklı olmalıdır.</p> <p>Öğrenciler tarafından yazılan örnek olaylar sınıf panosuna asılır.</p> <p>Özel gereksinimli öğrenciler için;</p> <ol style="list-style-type: none">1- Tüm ekler daha büyük puntoda hazırlanarak materyalde uyarlama yapılabilir.2- Gerekliyse ek okuma süresi verilerek öğrenme süreci farklılaştırılabilir.3- Tartışma soruları basitleştirilerek öğrencilerin katılımları artırılabilir.
Etkinliği Geliştiren:	

EK-1

AKRAN ZORBALIĞI BİLGİ NOTU

- Güçler arası dengesizlik vardır.
- Tekrarlanan, süreklilik gösteren davranışlardır.
- Kasıtlı yapılan davranışlardır.
- Fiziksel ve duygusal/sosyal yönlerden zarar verir.
- Güç, kontrol ya da maddi şeyler elde etmek gibi birçok amaç taşıyabilir.

Zorbalık olaylarına karışan öğrencilerin yaygın olarak dört ayrı grupta ele alındığı görülmüştür:

a) *Zorbalar*: Kendilerinden daha güçsüz olan zorbaca davrananlar.

b) *Kurbanlar*: Kendilerinden daha güçlü olanların zorbalıklarına uğrayanlar.

c) *Hem zorba hem de kurban olanlar*: Zaman zaman zorbalık yapan, bazen de başkalarının zorbalığına uğrayanlar.

d) *Seyirciler*: Zorbalığa şahit olan kişilerdir. Olan biteni görmüyormuşçasına davranan, zorbayı çeşitli şekillerde kışkırtan, fiziksel olarak zorbaya yardım eden yani yardımcı rolünü üstlenen ile kurbanı yardım etmeye çalışıp zorbayla yüzleşebilen olmak üzere 4 farklı türü de vardır.

AKRAN ZORBALIĞI İLE İLGİLİ YANLIŞ ALGILAR

- ❖ **İnkâr veya Küçümseme**: Yaşanan zorbalığın günlük/sosyal hayatın olağan bir parçası gibi görmek ya da ‘büyütülecek kadar ciddi olmadığı’ gibi bir düşüncede olmak.
- ❖ **Görmezden Gelme**: Kendisine yapılan zorbalığı şikâyet edenleri ‘ana kuzusu’ olarak tanımlayıp aşağılamak, bu kişileri ispiyonculukla suçlamak gibi bir eğilim vardır. Şikâyetler genellikle önemsenmez ve kurban, dolayısıyla şiddet, görmezden gelinir.
- ❖ **Kurbanı Suçlama**: Zorbalığa uğrayan öğrencinin ‘mutlaka bunu hak edecek bir şey yaptığı’nın düşünülmesi. Kurbanın kışkırtıcı olarak görülüp zorbalığa ortak edilmesi.
- ❖ **Eğlenceli Bulmak**: Doğası gereği şiddet ve zorbalık içeren eylemleri çocukların birbirine yaptığı ‘masum şakalar’ olarak görmek, en fazla ‘ayarını kaçırmış’ olmakla suçlamak.
- ❖ **Eğitici Bulmak**: Zorbalığı büyüme ve gelişmenin doğal bir parçası olarak görmek büyük bir hatadır. ‘Zorbalığa uğrayan öğrencilerin yaşam güçlükleriyle mücadele etme becerisi gelişir’, ‘bu öğrenciler acı çekerler ama acı onları olgunlaştırır’ ya da ‘zamanla unuturlar’ gibi yaklaşımlar çok yaygın ve tehlikelidir.
- ❖ **Zamana Bırakmak**: Küçükken yapılan zorbalıkların geçici bir ergenlik durumu olarak görülmesi ve bu zorbalıkları yapanların büyüyünce olgunlaşıp ‘akıllı, uslu insanlar olacaklarını’ varsaymak. Oysa araştırmalar okul döneminde zorbalık yapanların önemli bir bölümünün, yetişkin olduklarında da kendilerine ve topluma zarar vermeye devam ettiğini ortaya koyuyor.

EK-2

AKRAN ZORBALIĞI TÜRLERİ

Fiziksel Zorbalık: Fiziksel güç içeren davranışları içeren akran zorbalığı türüdür. Vurmak, tokat atmak, dövmek, tekmelemek, itmek- çekmek, tırnaklamak, saçını çekmek, çelme takmak, tükürmek, eşyalara zorla el koymak, para ya da eşya çalmak, zorla bir şeyler ismarlatmak, defter ya da kitaplarını karalamak, eşyalarını izinsiz kullanmak fiziksel zorbalık örnekleridir.

Sözel Zorbalık: Sözel ifadeler içeren akran zorbalığı türüdür. Küfür etmek, alay etmek, dalga geçmek, lakap takmak, bedensel özellikleriyle alay etmek (boyu, kilosuna, saçını vb.), dış görünüşüyle (giysi, gözlük) alay etmek, konuşma tarzı, aksanı veya ağzı (şivesi) ile dalga geçmek, aşağılamak, küçük düşürmek, hakaret etmek sözel zorbalık örnekleridir.

İlişkisel/Sosyal Zorbalık: Sosyal ilişkilere zarar vermeyi hedefleyen davranışlardır. Bu akran zorbalığı türü hakkında dedikodu yapmak ve yaymak, asılsız söylentiler yaymak, sırlarını ortaya çıkarmak, arkadaş grubundan dışlamak, soyutlamak, yanına oturmasını istememek, toplum içinde utandırmak veya küçük düşürmek, jest ve mimikler ile istenmediğini hissettirmek, görmezden gelmek, küsmek, kıskandırmak, taklit etmek, kıs kıs gülmek, tehdit etmek, okul dışı aktivitelere dâhil etmemek gibi davranışları içerir.

Siber Zorbalık: Siber zorbalık, bilgisayar, telefon gibi dijital teknolojiler kullanılarak yapılan akran zorbalığı türüdür. Sosyal medya, mesajlaşma ve oyun uygulamaları gibi platformlarda veya cep telefonu aracılığıyla yapılabilen, zorbalığa maruz kalanları korkutmayı, kızdırmayı veya utandırmayı amaçlayan, tekrarlayıcı davranışlardır. Örneğin; sosyal medyada birinin hakkında yalanlar yaymak veya özel videolarını ya da fotoğraflarını yayınlamak, mesajlaşırken incitici veya tehdit edici mesajlar göndermek, başka birinin adına hesaplar açarak diğer insanları kandırmak, onları bu hesapla tehdit etmek gibi davranışlar siber zorbalık davranışlarıdır.